

Romantikkens brevskrivning – Adam Oehlenschläger

Forberedelsesmateriale

Da vel maae Betænne, hvortil jeg maae
me kunne fristes til at naade til nagh,
som man maae undskyldes fordi det
gielder om at bringe Oehlens i gade. V. S.

Hvad handler undervisningsforløbet om, og hvad skal vi lære?

Undervisningsforløbet handler om brevskrivning i 1800-tallet, og vi skal arbejde specifikt med Adam Oehlenschlägers breve. På Bakkehuset, som er et museum for guldalderens litteratur og kultur, findes der en stor samling af bl.a. Adam Oehlenschlägers originale breve og manuskripter, og det er et af de breve, I skal arbejde særligt med. I skal lære noget om brevet som genre, noget om Adam Oehlenschläger som person og forfatter samt noget om romantikken, som er den litteraturhistoriske periode, Adam Oehlenschlägers forfatterskab tilhører.

Dette undervisningsforløb strækker sig over tre undervisningsgange:

1. Forberedelse i fællesskab i klassen, hvor I læser dette forberedelsesmateriale og et brev af Adam Oehlenschläger.
2. Besøg på Bakkehuset, hvor en museumsformidler vil vise jer rundt, og hvor I skal lave gruppearbejde om Adam Oehlenschlägers brev.
3. Kreativ opgave, som løses af jer individuelt hjemme i klassen. Opgaven går ud på, at I skriver et personligt brev som svar på Adam Oehlenschlägers brev.

Hvem var Adam Oehlenschläger?

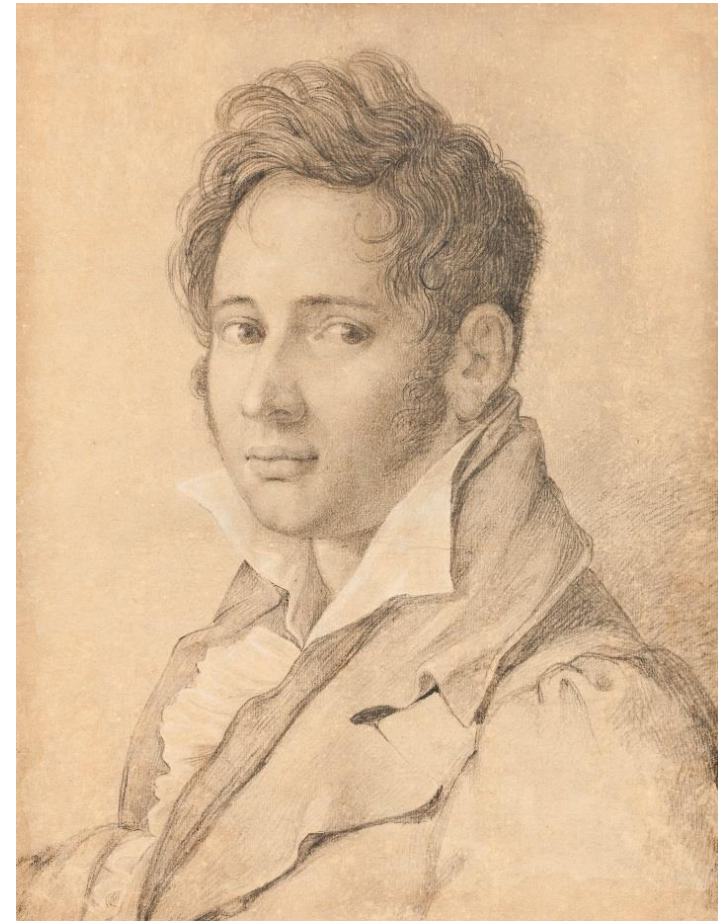
Adam Oehlenschläger var en dansk forfatter, som levede fra 1779 til 1850. Han blev født på Vesterbro, men voksede op på Frederiksberg og var allerede i sin ungdom en del af det kulturelle og litterære miljø i København. Oehlenschläger vaklede som ung mand imellem, om han skulle blive embedsmand, eller kunstner. Han valgte det sidste.

Oehlenschläger udgav sit første værk i december måned 1802 under titlen "Digte". "Digte" indeholdt ikke kun digte, selvom titlen antyder det, men også et lille dramatisk stykke ved navn "Sanct Hansaften-Spil".

I tiden omkring Oehlenschlägers forfatterdebut blev han introduceret for den kreds af forfattere og digtere, som færdedes i Bakkehuset på Frederiksberg, hvor Kamma og Knud Lyne Rahbek boede. Her mødte Oehlenschläger pigen Christiane Heger, som han forlovede sig med. De giftede sig i 1810 og fik i alt 4 børn.

Udgivelsen af debutsamlingen "Digte" gjorde med det samme Oehlenschläger berømt. Værket virkede nemlig moderne og nyskabende både i indholdet, i versformerne og i sproget. Oehlenschläger var meget inspireret af en videnskabsmand ved navn Henrich Steffens, som blev hans personlige ven. Steffens fortalte Oehlenschläger om den nye retning inden for tysk kunst og filosofi, som kaldtes romantikken. I sin debutsamling forsøgte Oehlenschläger at omsætte den romantiske filosofi til digtning, og det gjorde han bl.a. ved at fokusere på nogle af romantikkens særlige emner: naturen, kærligheden og historien.

Et af digtene i debutsamlingen hed "Guldhornene", og digtet handler om de bronzealderhorn, som blev fundet i Sønderjylland i 1600- og 1700-tallet, og som blev udstillet på Det Kongelige Kunstkammer (i dag Nationalmuseet) i Oehlenschlägers levetid. Guldhornene blev stjålet fra Kunstkammeret i 1802 og omsmeltet af tyven.

I årene 1805-1809 tog Adam Oehlenschläger ud på en lang rejse. Han kom til Tyskland, Schweiz og Italien og mødte en masse kunstnere. Dette portræt af ham blev tegnet af to tyske kunstnere i Rom i 1809.

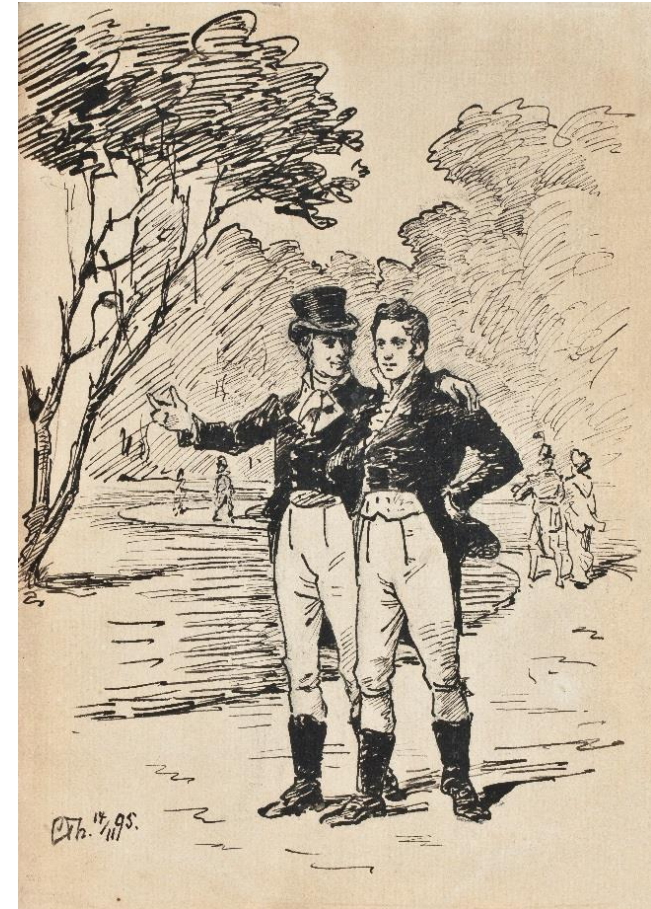

I 1805 udgav Oehlenschläger det dramatiske stykke "Aladdin, eller den forunderlige lampe". Stykket var inspireret af en fortælling i de arabiske eventyr "Tusind og én nat", og det handler om en ung fyr, som får fingre i en magisk lampe. Aladdin må kæmpe med den begærlige videnskabsmand Nouredin, der også efterstræber den magiske lampe. Lampens ånd hjælper Aladdin til at få fat i prinsessen Guldnare.

Ud over de arabiske eventyr var det på Oehlenschlägers tid populært at læse gamle danske folkeviser samt Saxos middelalderlige krønike om den danske historie. Med inspiration fra Saxo og folkeviserne skrev Oehlenschläger en lang række historiske skuespil. De handlede om nordiske guder som f.eks. Thor og Balder og om sagnfigurer som f.eks. Rolf Krake, Hakon Jarl eller Axel og Valborg. Skuespillene blev opført på Det Kongelige Teater og var meget populære blandt publikum.

Ved at fokusere på den danske historie var Oehlenschläger med til at vække befolkningens nationale bevidsthed. Han mente, at kendskabet til historien og fortiden var vigtigt for ens følelse af at høre til en nation. Omkring 1819 skrev han digtet "Fædrelands-Sang", som udkom i 1823. Denne sang blev senere forkortet og kendt som Danmarks nationalsang under titlen "Der er et yndigt Land".

Adam Oehlenschläger blev meget inspireret af Henrich Steffens, og efter deres første personlige møde gik Oehlenschläger direkte hjem og skrev en række digte, som var inspireret af den romantiske filosofi. Et af digtene var "Guldhornene". Her ses Steffens (til venstre) og Oehlenschläger (til højre) på vandring i Søndermarken.

Hvad er romantikken for en periode?

Adam Oehlenschlägers forfatterskab folder sig ud i løbet af den periode, man kalder for *romantikken*. I dansk litteraturhistorie daterer man romantikken til årene ca. 1800-1870. Romantikken er ikke kun et dansk fænomen. Det er en betegnelse for en europæisk strømning inden for både litteratur, musik, filosofi og billedkunst.

Romantikkens forfattere og digtere tog afstand fra 1700-tallets dyrkelse af fornuften. De mente, at der var mere mellem himmel og jord end det, man kunne forklare logisk. Derfor dyrkede de i stedet fænomener som fantasi, følelser, mystik, overnaturlighed, kærlighed og drifter.

I årene 1802-1803 holdt videnskabsmanden Henrich Steffens en række foredrag i København, og han var den første, som præsenterede romantikkens filosofi og idéer i Danmark.

På dette maleri har kunstneren Niels Simonsen skildret en særlig scene fra den danske historie, hvor pigen Kirstine Svendsdatter finder det ene af de to guldhorn ved Gallehus i Sønderjylland den 20. juli 1639. Billedet er malet i 1859 (Statens Museum for Kunst).

Romantikerne havde en idé om, at naturen, historien og kunsten udgjorde én fælles, harmonisk enhed. Det vil sige, de betragtede alle levende væsner (planter, mennesker og dyr) som én stor, sammenhængende organisme. Denne idé kalder man også for organismetanken.

Romantikerne havde også en idé om, at kunstneren var et særligt menneske, som adskilte sig fra andre mennesker ved at have opnået en dybere indsigt i verdens sammenhæng. Kunstneren blev derfor opfattet som et gudsbenådet geni, der hentede sin inspiration i naturen og historien. Kunstnerens indsigt i verdens sammenhæng og mening blev videregivet igennem poesi og kunst.

Adam Oehlenschläger var en af de første danske forfattere, som forsøgte at omsætte den romantiske filosofi til digtning. Hans debutsamling "Digte" fra 1802 betragtes i dag som selve romantikkens gennembrud i Danmark.

De romantiske digtere hyldede den vilde, uberørte natur, som ikke var blevet præget af menneskets bearbejdning endnu. Samtidig interesserede de sig for middelalderens og renæssancens konger og helte, og skrev om dem i deres digtning. De genopdagede også gamle oldnordiske ord og folkedigtning, som ellers var ved at gå i glemmebogen. Den romantiske litteratur i 1800-tallet er derfor meget præget af digternes interesse for historie.

Portræt af digteren Adam Oehlenschläger. Maleriet er malet af J.L. Lund i 1809.

I en del af romantikken fik litteraturen et særligt nationalt fokus, og digterne skrev meget om den danske natur, den danske historie og det danske folk med henblik på at opbygge et nationalt fællesskab. Derfor kalder man også dele af romantikken for nationalromantikken.

I romantikken skrev forfatterne i stigende grad om deres egne følelser, egne forelskelser og egne oplevelser af verden. Litteraturen blev på den måde mere subjektiv dvs. personlig, og derfor kom de subjektive genrer som dagbøger og breve meget på mode.

Det var ikke kun digterne, som hyldede den danske natur. Mange af 1800-tallets billedkunstnere drog ud i landskabet uden for byerne for at skildre bestemte egne. På dette maleri af Christen Købke ses to kvinder, som står ved Dosseringen ved Sortedamssøen i København og kigger ud mod Nørrebro. Maleriet er fra 1838 (Statens Museum for Kunst).

Hvad er brevet for en størrelse?

Breve er en form for kommunikationsmedie, hvor en afsender formidler et indhold til en modtager. Afsenderen kender i mange tilfælde sin modtager hvilket ikke er tilfældet ved skønlitterære tekster som f.eks. romaner, eventyr, digte, essays. Samtidig aktiverer afsenderen modtageren, fordi det tit forventes, at modtageren svarer på afsenderens brev med et nyt brev. Afsenderen vælger ofte indholdet i sit brev ud fra en bevidsthed om, hvem han/hun skriver til. Det betyder, at vores måde at skrive på, er bestemt af det forhold, vi har til modtageren.

Man kan skelne mellem officielle breve og personlige breve. Officielle breve kan være afsendt fra en myndighed eller offentlig institution, mens personlige breve sendes fra venner, familiemedlemmer, ægtefæller osv. De officielle breve er som regel skrevet på en formel, upersonlig måde, mens de personlige breve ofte er præget af spontanitet og intimitet mellem afsender og modtager.

Ud over at fungere som kommunikationsmedie, kan breve også anskues som en litterær genre. I romantikken blev brevskrivning et modefænomen blandt almindelige mennesker, dvs. man skrev både personlige og private breve til hinanden på en mere naturlig måde, end man havde gjort tidligere i historien. Samtidig fik brevgenren en plads inden for litteraturen, hvor forfattere skrev lange, opdigtede fortællinger i brevform. Hele romaner kunne på den måde være opbyggede som brevvekslinger mellem opdigtede personer.

I 1800-tallet forseglede man stadig sine breve. Bag på konvolutten lagde man en klat opvarmet lak, som man satte ens personlige signet (mærke) ned i. Derved kom der et aftryk (seglet) på konvolutten, så modtageren kunne se, hvem der havde sendt brevet. Hvis brevet var blevet åbnet af andre under forsendelsen, kunne modtageren se det ved, at seglet var blevet brudt. Man skulle nemlig bryde seglet for at åbne konvolutten. Den røde firkant til højre i billedet er lak og til venstre ses en signet. I midten ses selve seglet.

Om det videre forløb

Læs brevet af Adam Oehlenschläger igennem og snak sammen i fællesskab i klassen om, hvad brevet handler om.

Næste gang skal I besøge Bakkehuset, og her skal I arbejde videre med det brev, I har læst af Adam Oehlenschläger. I må derfor gerne tage brevet og et penalhus/skriveredskaber med ud til museet.

På gensyn på Bakkehuset 😊

